СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДИЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 53. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 5. березня, 1929. VOL XXXVII. No. 53. Jersey City, N. J., Tuesday, March 5, 1929. THREE CENTS.

ПОНАД 100,000 ЛЮДЕЙ ПРИБУЛО НА ІНАВҐУРАЦІЮ ГУВЕРА

ОДНІ ПРОЩАЮТЬСЯ, А ДРУГІ ВИТАЮТЬСЯ. ОДНІ РАДУЮТЬСЯ, ДРУГІ СУМУЮТЬ.

ВАШИНГТОН, 4. березня. — Ранок гарний і треба надіятися, що інавгураційна парада відбудеться в порядку. Бо пополудні буде хмарно і дощево. Так подає метеорольоґічне бюро. Вашингтон весь у прапорах і квітах. Понад 100,000 гостей, які прибули ка інавгурацію зі всіх сторін краю, вже зраня повставали, щоби використати побут у столиці та розглянутись по місті, яке прибрало святочний характер.

Вчора слідний був великий рух. Ті з урядовців, що опускають Вашингтон, прощалися зі своїми приятелями і знакомими, а другі познакомлювалися. Гувер задержав тільки двох секретарів з попереднього кабінету, а то секретаря скарбу Мелона і секретаря праці Дейвиса, а инші секретарі відходять і покидають Вашингтон. Лиця деяких оповиті сумом. Жаль їм покидати гарне життя в столиці. Особливо жалують за нею жінки.

Президент Кулидж дав прощальний обід для всіх своїх секретарів і їх жінок.

ОСТАННЯ ВЕЧЕРА КУЛИДЖА.

ЯК ПРЕЗИДЕНТА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ. ВЕЧЕРЯЄ РАЗОМ З ГУВЕРОМ.

ВАШИНГТОН, 4. березня. — Вчора вечером вечеряли в Білім Домі президент Кулидж і Миссис Кулидж разом з вибраним президентом Гувером і Миссис Гувер. До такої вечері привязували би иншими часами ріжні політичні комбінації, а тепер воно означало тільки це, що один президент відходить з Білого Дому, а другий входить.

КОНҐРЕС РАДИТЬ ЧЕРЕЗ НЕДІЛЮ.

НАРАЗІ НЕ БУДЕ ЗМІНИ ІМІҐРАЦІЙНОЇ КВОТИ.

ВАШИНГТОН, 3. березня. — Перший раз за многі а многі літа радив сьогодня Конґрес і через неділю. Палата послів хотіла полагодити що тільки можливе з многих своїх залеглостей і радила через цілий день, а в сенаті піднесено протест проти цього, щоби радити в неділю і сенат замкнено. В палаті послів відкинено 190 голосами проти 152 новий проєкт, що відкоситься до зміни іміґраційної квоти. Через слідуючий рік буде далі допускатися до Злучених Держав ту саму квоту іміґрантів, що й досі.

В МЕКСИКУ РЕВОЛЮЦІЯ.

І ТО АЖ У ВІСЬМОХ СТЕЙТАХ. ПОВСТАНЦІ ЗАНЯЛИ МІСТО ВЕРА КРУЗ. КАЄС НАЧАЛЬНИМ ВОЖДОМ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИХ ВІЙСЬК. ЗАВЕДЕНО ЦЕНЗУРУ.

МЕКСИКО СИТІ, 4. березня. — В Мексику вибухла революція і то ґрізна. Видно, що її добре приготовлювано вже від довшого часу. Повстанцями керує ґенерал Джізус Марія Агвірре, котрий держить у своїх руках цілий стейт Вера Круз з містом тоїж казви.

Годі здати собі точну справу з того, що там діється, бо вся комунікація з територіями, де піднято революцію, перервана. До того заведено з рамени уряду строґу цензуру, яка рівнож контролює всі заграничні депеші.

Одно певне, що революція обняла велику територію та що ґенерал Агвірре командує сімома військовими частинами, яких величина одкаче невідома.

Правительство формує армію, а начальний провід віддано бувшому президентови Каєсови. Революція має бути звернена проти президента Хіля. Кажуть, що це розправа між селянством і робітництвом. Революціонери малиб представляти фармерський бльок, а правительство — робітничий.

ВИПЛИВ НА ЧИСТІ ВОДИ.

„СИТІ ОВ НЮ ЙОРК" УЖЕ ПОЗБУВСЯ НЕБЕЗПЕК, ЩО ЙОМУ ГРОЗИЛИ З БОКУ ЛЕДЯНИХ ГІР. А „ЕЛЕАНОР БОЛЛИНГ" ТАКИ НЕ ДОПЛИВ ДО БЕРДА.

МАЛА АМЕРИКА, Антарктика, 4. березня. — Полярний дослідник Берд доносить, що має відомости, що їх корабель „Сиіті ов Ню Йорк" вже щасливо пробився через леди і виплив на повне море. Але другий корабель до них не доплив. „Елеанор Боллинг" мусів завернути з дороги. Та Берд тим не журиться, бо має досить ґазоліни, щоби видержати цілий рік. Бо стільки прийдеться ждати, заки буде міг доїхати до них корабель з новими припасами. Їсти мають що, а свіжого мяса для мужви і псів не бракує, бо раз-у-раз полюють на тюленів.

БЕРД ПРОЩАЄТЬСЯ З КУЛИДЖОМ.

ВАШИНГТОН, 4. березня. — Президент Кулидж одержав депешу аж зпід полудневого бігуна від дослідника Берда, котрий переслав йому щирі побажання з приводу уступлення з президентури.

ЗАБИВ ПОЛІСМЕНА І ПІРВАВ ШОФЕРА.

ЗЛОЧИНЦЯ ДОСІ НЕ ЗНАЙШЛИ.

ІРВІНГТОН над Гудсоном, 4. березня. — Полісмен Джордж Дюґен патролював дорогу, а змучений довгою їздою на моторовім байсиклю, зліз, щоб відпочати. Нараз наблизився до нього чоловік, худий з лиця, опущений і обдертий, і винявши револьвер, убив його на місці. Відтак пішов він до городу Спретта і запакував його та його жінку до автомобілю, а шоферови приказав їхати. Спретт кинув невідомому портфель з грішми і просив, щоб він пустив хоч жінку. Незнакомий випустив їх обоє, а шоферови приказав їхати в сторону Бостону і то бічними дорогами, щоб їх не прилапано. По якімсь часі вони зупинились, а незнакомий, що подав себе за Джова Гардинера, перебрався в убранке шофера і його черевики та зник без сліду. Поліція назначила $2,000 нагороди для того, хто його знайде.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ГЕРБЕРТ КЛАРК ГУВЕР.

ДОПОМОГА ГОЛОДНИМ У БЕСАРАБЩИНІ.

Румунське правительство рішило зробити позичку в 2 міліони лей для допомоги голодному населенню Бесарабщини. Ці гроші будуть ужиті на орґанізацію громадських робіт для безробітних. Дотепер занотовано більш як 100,000 умираючих з голоду в Бесарабщині.

РОСІЙСЬКІ НАЄМНИКИ.

Відомі чорносотенні ґенерали Семенів та Нечаєв знову формують свої білогвардейські війска в Китаю. Вони тепер стали на службу китайського ґенерала Чанґ-Тзунґ-Чанґа, що веде повстання в шантунській провінції проти уряду націоналістів.

ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ ПАЛЕСТИНУ ДОМІНІЄЮ.

В Лондоні зачався рух, щоби по скінченню 25-літного періоду мандату Великої Британії над Палестиною зробити Палестину на завше частиною британської імперії, як сему автономну домінію. Головою орґанізації, що поклала перед собою таку ціль, став робітничий посол, полковник Джозія Веджвуд, по походженню Жид.

УКРАЇНСЬКА ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ.

У Львові складено комітет праці, який приготовляє Українську Енциклопедію (лексикон) у 4 томах. В тій енциклопедії мають бути зібрані всі досягнення науки, техніки, українознавства й української мови. Над зібранням матеріялів уже працюють: проф. М. Бабин, інж. Павло Волосенко з 4 товаришами інжинірами, редактор М. Голубець, проф. В. Калинович, о. д-р Кархут, редактор д-р Коберський, о. д-р Костельник, о. д-р Лаба, професори Іван і Северин Левицький, дир. д-р. О. Макарушка, проф. М. Мельник (старший), д-р мед. О. Прийма, пяністка Іванна Прийма, професор д-р Раковський, проф. д-р Старосольський, інж. агроном М. Творидло, проф. В. Тиховський, проф. д-р Р. Цегельський, дир. М. Чайковський і проф. д-р мед. В. Щуровський.

КНЯЗЬ ГОЛОВОЮ „НЕЗАМОЖНИКІВ".

В пермському окрузі в Росії вибрано головою комітету „незалежників" бувшого російського магната, князя Шаховського. Коли управа комуністичної партії спитала селян, як могли вибрати своїм головою бувшого князя, члени комітету відповіли, що вважають його „незаможником", бо цілий його маєток влада сконфіскувала.

ЗАГИБІЛЬ ДВОХ ЛЕТУНІВ.

Загальна скількість загинувших у цьому році англійських летунів вже дійшла до 10. Дня 1. с. м. загинули два військові летуни. Один розбився при зударенню в повітрі з другим літаком, а один згорів, коли його літак упав на землю.

БІДНИЙ ТЕРНОПІЛЬ.

Маґістрат у Тернополі домагається від кін такого високого податку, що власники кін „не можуть витримати". Тому вони проголосили страйк. Якщо міська рада складається з палких кіноманів, то можливе, що тепер вона без кіна не зможе довго витримати.

БИТВА ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ В ОСВІТЛЕННІ НОВИХ ДОКУМЕНТІВ.

Дня 25. І. відбувся в Українськім Науковім Інституті в Берліні незвичайно цікавий виклад д-ра Олянчина на тему: „Битва під Берестечком в освітленні нових документів". Д-рові Олянчинові пощастило найти в тайнім архіві пруського міністерства закордонних справ документи-реляції німецьких очевидців битви, спрямовані до канцелярії вел. курфірста бранденбурського. Ті документи в значній мірі допомагають розбивати польські історичні леґенди про „розгром" і „паніку" українських військ і наслідком цього „розгрому" — „зірвання голови козацькій гидрі". Програна була, але не така, як ми до цього часу звикли, завдяки польській історичній науці, приймати. Проф. Дорошенко доповнив виклад цілою низкою уваг, в яких зясував історичне значіння найдених документів. Після викладу розвинулася жива наукова дискусія.

БУРЯ В ФАРМЕРСЬКІЙ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

У фармерській орґанізації в Саскачевані, яка називається Злучені Фармері Канади, Саскачеванська Секція, повстає буря. Ґрупа делеґатів на конвенцію зібралася в суботу, 16. лютого, на окремі збори в будинку УМСА в Ріджайні й ухвалила резолюцію, в якій говорить, що „руйнуючі сили" грозять ударемненями усіх змагань до економічного та політ. поступу і що члени в своїх відділах повинні робити старання, щоби спасти ситуацію. Резолюція говорить, що на конвенції мали вплив сили, рішучо противні добробутови фармерів у справі політичної акції.

ХОТІВ ОТРУЇТИ ЖІНКУ.

Суд присяжних у Львові розбирав недавно справу народнього вчителя Олександра Коверка в Пшебісувці (Любартів), обвинуваченого в тім, що хотів отруїти свою жінку. Його жінка покинула його після подружних непорозумінь, а коли вона вернулась до Львова, він приїхав сюди за нею з думкою про помсту. Почав порозуміватися з залізничим робітником Гординяком, підіаючи йому плян отруїти його жінку за 600 зол. Гординяк видав справу поліції. Арештований Коверко признався до вини. Його зізнання на суді зробили враження, що він ненормальний і суд згодився, щоби спершу дослідити його умовий стан.

30 МІЛІОНІВ НЕГРАМОТНИХ ЖІНОК.

Всі заходи зменшити неграмотність серед жіноцтва в Совітськім Союзі не дали позитивних наслідків. Велика більшість жіноцтва не вміє ні писати, ні читати. За останні роки трохи вивчено читати та писати яких 2 і пів міліона жінок, але позатим залишаються ще десятки міліонів неграмотними. Се заявили промовці на жіночому конґресі, який недавно відбувався в Ленінґраді.

ЙОРДАНСЬКА ПРИГОДА В КОСОВІ.

Небувала пригода трапилась у Косові підчас Йорданського водосвяття на Черемоші. Два львівські злодії, Кош і Бітковський, довідались, що Косівці мають цінний золотий хрест, уживаний при свяченні води на Йордан. Щоби його дістати, вони обдумали такий шалений плян. Бітковський скрився перед свяченням у ополонці під ледом і там ждав, що хрест пірне в воду. Вирвавши з рук священика хрест, пустився плисти попід лід до другої приготованої ополонки, де ждав Кош. Переляканий священик, почувши, що його сіпнули і побачивши, що хрест щез, відскочив з острахом узад. Люди глядили збентежені. Зацікавлені Луговики почали рубати лід і шукати за хрестом. Як вони здивувались, коли найшли трупа з хрестом у затиснених устах. Бітковський заціпенів від студені і не доплив до ополонки, задушившись. Кош у нетерплячці, нічого не знаючи, сам пустився у ріку на допомогу товаришеві, але попав у руки Луговиків, які втішились ним не менше, як трупом Бітковського. Цікаво, як пояснили би собі люди таємне зникнення хреста, якби злодій був утік незамітно? Як не як, а треба признати, що сучасні злодії працюють важко на свій хліб!

НОБІЛЄ ВИННИЙ У ЗАГИБЕЛІ „ІТАЛІЇ"

КОМІСІЯ ПРИЗНАЛА, ЩО ВІН НЕ ВМІВ УПРАВЛЯТИ ПОВІТРОПЛАВОМ ПІДЧАС БУРІ. ЗАПІ І МАРІЯНО ЗІСТАЛИ ВИПРАВДАНІ.

РИМ (Італія), 4. березня. — Спеціяльна італійська комісія, що досліджувала причини й обставини загибелі „Італії" підчас повороту її з північного бігуна, визнала винним її команданта Нобіле. Йому ставиться у вину невдале керування повітроплавом підчас лету, а головне, коли налетіла буря.

Особливо гостро обвинувачують його за те, що він дав себе рятувати шведському летунови Лундборґови, залишаючи других своїх товаришів на леді, а між ними скаліченого Чічеоні. Далі комісія признала, що з боку ратункових виправ було зроблено все можливе, щоби відшукати другу частину залоги „Італії", яку вітер поніс геть разом з бальоном повітроплава.

Запі й Маріяно цілковито виправдані в тім, що вони полишили на леду вмирати шведського вченого Малмґрена. Комісія визнала їх поведення заслуговуючим на признання.

ЗАКЛИК ПРОТИ ВІЙНИ.

ТРЕТІЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ ВІДЗИВАЄТЬСЯ ДО РОБІТНИКІВ УСЬОГО СВІТУ, ЩОБИ ВОНИ ПІДТРИМУВАЛИ ПРОЛЕТАРСЬКУ РЕВОЛЮЦІЮ.

МОСКВА (СССР.), 4. березня. — З нагоди десятиліття істнування Третього (комуністичного) Інтернаціоналу, його Виконавчий Комітет оголосив відозву до робітників усього світа. В цій відозві закликається робітників усіх націй зєднатися до боротьби проти імперіялізму.

У своїй відозві Комітет говорить про всесвітні приготовлення до нової війни, а тому й кличе все робітництво рішуче підтримувати „пролетарську революцію".

У БАГНІ ШПІОНАЖІ.

БУВШИЙ НІМЕЦЬКИЙ ШПІОН ПРИЗНАВСЯ, ЩО ВІН САМ СФАБРИКУВАВ ОГОЛОШЕНИЙ НЕДАВНО ВІЙСЬКОВИЙ ДОГОВІР ФРАНЦІЇ З БЕЛЬҐІЄЮ, НАПРАВЛЕНИЙ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

БРЮСЕЛЬ (Бельґія), 4. березня. — Арештований бельґійською поліцією бувший німецький шпіон, Франк, признався, що він сам сфабрикував недавно „таємний військовий договір" між Францією та Бельґією. Оголошення цього „договору" в ґазетах викликало в Німеччині страшенне обурення.

Франк говорить, що він це зробив, щоби задовольнити вимогу другого німецького шпіона, який просив дістати таємний французько-бельгійський військовий договір. Підроблюючи цей договір, Франк узяв за зразок бувший російсько-французький договір, який большевики оголосили в своїй пресі.

РОЗБУДОВА ПОВІТРОВОЇ ФЛЬОТИ.

АНҐЛІЯ ЗБІЛЬШУЄ СВОЮ ПОВІТРОВУ ФЛЬОТУ НА СІМ НОВИХ СКАДРОН ЛІТАКІВ ТА НА ДВА ВЕЛИЧЕЗНІ ПОВІТРОПЛАВИ.

ЛОНДОН (Анґлія), 4. березня. — Міністер повітроплавства оголосив нову програму розбудови повітрової фльоти. В біжучому році в Анґлії збудують сім нових скадрон літаків та „літаючих човнів", які збільшать силу анґлійської військової фльоти до 82 скадрон.

Нові літаки будуть розміщені почасти в Анґлії, а також у ріжних її кольоніях. В травні або червні буде закінчена будова двох найбільших у світі повітроплавів, які будуть з осени мати свої бази: один в Монтреалю в Канаді, а другий у Караші в Індії.

ФАБРИКАНТИ ДИППЛЬОМАТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ.

АРЕШТОВАНО В БЕРЛІНІ ТИХ, ЩО ПІДРОБИЛИ ДОКУМЕНТИ ПРО ХАБАР СЕНАТОРА БОРИ, ЯКИЙ ВІН МАВ ВЗЯТИ ВІД БОЛЬШЕВИКІВ.

БЕРЛІН (Німеччина), 4. березня. — При помочі кореспондента нюйорської ґазети „Ню Йорк Івнінґ Пост" поліції пощастило арештувати двох Росіян, Орлова і Сумарокова, що підроблювали ріжні диппльоматичні документи. Вони підробили документи, з яких виходило, що нібито сенатор Бора взяв від большевиків хабаря, щоби виєднати визнання СССР. з боку Злучених Держав. Тепер ці фабриканти знову хотіли продати американському кореспондентові нові „документи", теж на сенатора Бору, але попалися в руки поліції.

Думають, що вони підробили також знаменитий лист Зіновева до англійських робітників, який послужив причиною розриву Анґлії з большевиками. Орлов — бувший чекіст, а Сумароков (дійсне прізвище Павловський) служив в українському большевицькому посольстві в Берліні. В помешканню Орлова поліція знайшла сотки ріжних офіційних печаток та всіляких паперів, які свідчать, що „фабрика" була добре зорґанізована.

„СУЛТАН" МУЗИКАНТОМ.

СИН АБДУЛА ГАМІДА ХОЧЕ СЛУЖИТИ СКРИПАКОМ В ЦИГАНСЬКІЙ ОРХЕСТРІ.

БУДАПЕШТ (Угорщина), 4. березня. — Бувший наслідник турецького султана, старший син Абдула Гаміда, змушений тепер просити угорського міністра праці, щоб він дозволив йому, як чужинцеви, нанятися до циганської орхестри за скрипака. Колиб Кемаль-Паша не перетворив був Туреччину в републику, то цей „скрипак" був би султаном і володарем безчисленних багацтв.

УБИВ СВЯЩЕНИКА.

БРАТІСЛАВА (Чехословаччина), 4. березня. — Бувший секретар римо-католицької церкви Строхонь убив в темному коридорі пароха Пейника. Строхонь думав, що це бувший панощох Стефаник, який піймав його на крадіжі церковних грошей, izза чого він відсидів два роки у вязниці.

Разом з парохом він убив також служачого при церкві, а потім і сам зістав забитий жандармами.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by th. Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДИКТАТУРИ

Зродились вони наслідком ненормальних повоєнних обставин. Здавалось, що ненормальне це явище почне зникати, як тільки Европа прийде до певної рівноваги. А виходить інакше. Старі диктатури не падають, а повстають нові. Розвязання парляменту в Югославії і скупчення всієї сили в руках короля Александра, проектована зміна польської конституції і передача диктаторської влади в руки президента та вигляди на диктатуру Веніцелоса в Греції — це найновіщі вияви змагань до диктатур. Бо про диктатури Мусолінія в Італії, Прімо де Рівери в Еспанії, чи диктатуру комуністичної партії в СССР. вже й не згадуємо. Навіть такий зрівноважений нарід як Німці, і ті відгрожуються диктатурою, якщо демократичний парлямент не буде як слід функціонувати! Те заявив недавно сам Штреземан.

І у нас, Українців, не раз чути думку, що одинокий для нас ратунок, це диктатура, сильна рука якоїсь надзвичайної одиниці, яка навчилаб нас слухати і працювати.

На ту тему диктатури подибуємо дуже влучні уваги в „Ди Менчестер Гардіян Віклі" з 8. лютого б. р., з якими варто познайомитися. Диктатури вважається там найбільшим лихом, яке тільки може стрінути якусь націю. Всі диктатури держаться на штиках, а вже Бісмарк сказав, що кождий дурень зможе правити краєм при допомозі военного права. Совітська чрезвичайка, італійська міліція, румунська сіґуранца, чи польська дефензива — це терористичні поліційні інституції, на яких оперта сила диктатур. Це неправда, що диктатура дає змогу поставити на чоло самих найздібніших, що диктатура це правління вибраних, а демократія правління черні. Саме при диктатурі вибиваються на верх тільки нікчемні, сервілістичні раби, що враз з диктатором грають на сентименті мас, послугуючись легкими, шумними демаґоґічними фразами. Всі великі диктатори є заразом великими демаґоґами. І тому саме диктатури дуже часто тішаться популярністю мас. Ніякий демократичний державний муж не кидає так щедро на всі боки демаґоґічними фразами як Мусоліні чи Пілсудскі. Ніякий демократ не мав би відваги ошукувати народні маси в той спосіб, як це роблять большевицькі диктатори. Кожда диктатура спирається на війську і тому побренькує шаблею, а тим самим є найбільшим ворогом світового мира. Коли який диктатор не веде війни, то тільки тому, що бракує йому сил і засобів. Диктатори не можуть поступити вперед і справити своїх помилок, бо в диктатурі немислима публична критика. Тому за диктатури панує деспотично доґма. Диктатура не має ніякого розуміння справедливости, тому з неї може виростати тільки цілковитий розклад громадянства. Вона опирається на штиках і від штиків згине, але її наслідки прийдеться народам покутувати десятками літ або й віками. Бо вона гірша від пошести, голоду, повені і війни.

ПРО ВІДРАДНЕ І НЕВІДРАДНЕ В РІДНІМ КРАЮ

Просвіта і школа набирають щораз більшої пошани. Доля одної української ґімназії. Чого вчать в рогатинській ґімназії. Пласт. Боротьба з алькоголізмом і нікотинізмом. Школа має кооперативу, наукову читальню, щадничу касу, переплетню і шевську робітню.

Комітет Рогатинщини переслав нам до використання в „Свободі" письмо Кружка „Рідної Школи" в Рогатині. Письмо це кидає богато світла щодо цього, які тепер відносини в старім краю і яка там ведеться робота. Подаємо його майже в цілости.

Воно звучить:

„Довгі часи не мали ми вісток із Америки і вже зачинали думати, що наші заокеанські Земляки вже зовсім зачинають відцуруватися від Рідного Краю, або — що гірше — зневірилися в можливість праці та її успіхів у Старому Світі й тому відтягли від нього свою помічну руку. Воно, правда, не все гаразд у нас діється (так само як і у Вас), але так занадто зле й безпросвітно не є. Найбільше лиха заподілює нам політика, яку багато людей трактує неначе своє приватне підприємство й хоче на ній доробитися — як не маєтків (бо це для Українця майже неможливе, наскільки не хоче зовсім своєї душі запродати), то бодай досягти великих почестей і тішитися, нібито за ними йдуть маси, йде народ. Через те політика внесла в наше життя багато нездорового ферменту.

Зовсім инакше діється на культурній ділянці, наскільки і до неї не вкралася політична зараза, але — на щастя — так зле з освітою ще не є. Просвіта і школа зачинають у нашого народу набірати щораз більшої пошани. Книжка розходиться скорше, як це бувало давнішими часами, і багато більше книжок у нас виходить друком. Одна тільки біда, що народ під новими господарами бідніший, як був під давніми, і тяжче приходиться йому посилати дітей до школи, або купувати книжки.

Зі школою ще й така біда, що вона не в наших руках, а під владою тих, які тепер взагалі є нашими володарями. Їм не подобається те, щоби ми вчилися взагалі а ще до того і в своїй мові, і ріжними способами стараються зробити культуру й науку менше приступною для нас. Та про це тут писати не будемо, бо над тим досить широко розводяться газети, з яких Ви певно вже нераз довідувалися, що українська школа на українській землі в Галичині стає щораз рідша... Згадали ми тільки тому про це, щоби зазначити, що не солодко нам тут живеться та що на шкільній і взагалі культурній ділянці ми здані виключно на наші власні сили і мусимо їх напружити до останнього, коли не хочемо загинути.

В самому Рогатині маємо дві наші приватні школи: окрасу й гордощі рогатинської землі, нашу приватну ґімназію, яку Ви певно знаєте всі, Дорогі Земляки, що ще в 1911 році були дома, і її мододшу посестру, народню школу, яка від кількох років гуртує в собі рогатинську й бабинецьку молодь, бо державна народня школа (її знаєте певно під назвою „червоної школи"), не наша...

Отже наша ґімназія живе, росте й розвивається. Перейшла вона багато важних хвилин, підчас війни і в повоєнну добу; одне щастя, що хоч її мури лишилися ненарушеними, так що можна було приступити до її віднови, але все її внутрішнє багацтво, яким вона могла пишатися перед усіма инщими школами, не тільки приватними, але й державними, безслідно пропало. Пропали всі чудові збірки, кабінети, бібліотеки і вся прикраса школи, і требаби тепер великанського вкладу гроша, щоби цей стан повернути. А ми здобуваємо тільки те, що необхідне для якого-такого розвитку школи, і в наших найсміливіших снах мріємо про те, щоби її бачити такою, якою вона була колись...

До того перебувала вона також ще цілий ряд лихоліть внутрішньої натури. Наші люде після тих усіх невдач, що їх понесли недавно, поробилися якимись такими недобрими, зависними, незгідливими, що те все мусіло відбитися й на нашій школі. Таким чином вона на протязі кількох років терпіла від невзгодин і терть у лоні того нечисленного гуртка громадян, що стояли близько неї. На щастя, і те останнє лихоліття минуло і від якогось часу ґімназія розвивається нормально і живе в згоді з тою частиною громадянства, яке поважно думає і яке хоче справжнього добра школі.

На жаль, воєнна хуртовина витиснула своє страшне тавро і на тій молоді, що тепер ходить до школи. Теперішня молодь — це не ті веселі, життерадісні хлопці й дівчата передвоєнного часу, від яких аж било здоровля. Вони тепер не варті й половини того, що передвоєнне молоде покоління. Алеж бо вони родилися й виростали серед гуку гармат і при блеску пожарів, коли їх батьків вішали, розстрілювали й гонили на чужину. Деж у такої молоді шукати здоровля? Або звідки вимагати від неї доброго виховання, коли вона ховалася без батьків, по завулках і перевулках? Тому то вона й до науки тепер менше здатна, а що школа не може перепускати з кляси до кляси молодь, яка до нічого не здатна, і не може випускати як зрілих круглих неуків, то тим пояснюється, що тепер більший процент молоді перепадає й не виходить матуристами.

Та не вважаючи на ці всі невідрадні відносини, учительський збір не кидає рук і працює, що може. Наслідки тої праці таки мусять лишитися і певне не йдуть на марне, бо навіть як котрий хлопець не доскочить до того, щоби перейти через матуру, і мусить по кількох клясах вертатися на село, то приносить зі собою під рідну стріху всетаки досить багато культури, яка потім і лишається на селі. А тепер такий час настає, що нам потрібно на селах як найбільше місцевої, сільської інтеліґенції, щоби народ не ступав на далі по тьмі та щоби міг додержувати кроку иншим культурним народам.

Ґімназія числить у цьому році близько 400 учнів, у цьому числі до 70 дівчат, має 8 кляс, які поділені на одинацять віддїлів. Учительських сил є 20. Директором ґімназії є вже другий рік д-р Микола Чайковський. Наука відбувається правильно перед полуднем, а по обіді є надобовязкові предмети, як спів, наука переплетництва, виріб валізок, шевський варстат та ріжні наукові гуртки. У нас настала тепер така течія, щоби молодь училася не тільки того, чого вимагає від неї школа, але щоби набирала також зручности і вправи в ріжних ручних роботах. Вона має двояку мету. Раз, війна навчила нас, що кожному всяке практичне знання може пригодитися, а друге, що молодь, працюючи руками, вчиться цінити працю других людей і не відноситься з погордою та легковаженням до тих, що займаються чорною роботою. Поволі привикає молодь до тих поглядів і до тих занять і ми сподіємося, що молоє покоління виховається на більше здатних і проворних одиниць, ніж як багато з нас було на початку війни.

Переходячи до подрібного опису нашої ґімназії та життя в ній, зачнемо від будинку. Ви пригадуєте собі ту горду будівлю, що стоїть на горбі і панує над цілим містом і видна далеко-далеко за Рогатин, аж зпоза Чортівської гори; цю будівлю, що Ви її будували з такою любовю і з таким запалом і зносили сотик до сотика, щоби тільки чим скорше вивести під дах Храм Рідної Культури. Як ми вже зазначили війна знищила дуже будинок, так що треба було богато праці, щоби довести його до можливого стану, щоби у ньому могла відбуватися правильна наука. Ось так треба було з початку подавати вікна й двері, бо і того не було. Потім поправлювано поволі все инше, а наконець прийшлося поправити ще й каналізацію. Як собі певно пригадуєте, будовано наш будинок зовсім по модерному, отже мав він між иншим водопроводи й вотерклозети. Тимчасом, коли підчас війни знищилися водопроводні рури, то не було чим сполікувати вузьких виходкових рур, і наслідком того повстала в будинку задуха не до видержання, а сморід робив неможливим побут у школі і страшенно відбивався на здоровлі молоді. На це звернула увагу остаточно, і влада, яка зажадала рішуче поправи каналізації. Тоді Кружок мусів — хоч не хоч — уже з конечности піднятися того видатку, хоч не мав на це фондів, і коштом поверх 15.000 злотих відновив каналізацію. Помогла нам до того обставина, що в пивниці нашого будинку була верчена криниця; до неї доброблено моторову помпу і тепер будинок має подостатком води напротязі цілого дня й ночі.

А коли ми вже здобулися на електромотор до помпи, то вже тільки один крок був до заведення електричного світла. Щоби одначе заощадити коштів, до заведення світла не замовлювано електромонтера, тільки ту роботу виконали самі учні ґімназії, які працювали під доглядом директора. Електрифікація коштувала яких 6.000 злотих.

Ще одну важну й коштовну роботу виконано цього року. Салю, що є в сутеринах ґімназії і яка була призначена на руханкові вправи, від довшого часу займав на маґазини Повітовий Союз Кооператив. Коли-ж тепер Союз вибудував свій власний величавий дім, то саля вернулася до ґімназії і треба було її відновити; на те видано знову поверх 3.000 злотих.

Таким чином у віднову будинку в одному році вложено великанську — як на наші відносини суму — коло 25.000 злотих. Велика частина тої суми лишилася ще на довгах, і ми не маємо надії на те, щоби її в короткому часі зібрати. А все те були необхідні видатки, які не могли ждати, бо всі ті направки треба було зробити як найскорше.

Коли додамо ще до того, що перед двома роками куплено частину площі від Шавдера (на захід від ґімназійного будинку) коштом майже тисячі долярів і ледве недавно її сплачено, то з того побачимо, що для піднесення вартости будинку в останніх роках зроблено більше, ніж можна було сподіватися. Підносимо це навмисне тому, щоби Ви, Дорогі Земляки, бачили, що ми не сиділи тут із заложеними руками, та що наша праця принесла більше користи, ніж невідповідальні вчинки деяких наших політиків.

(Кінець буде).

ОРҐАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

Чи делеґат буде допущений на конвенцію або ні, не залежить від того, чи урядники повновласть йому схотять підписати, але від того, чи члени його схотять делеґатом вибрати. Коли хто вибраний формально і леґально точно після статута, то підписи на повновласти того не змінять так, як підписи нічого не можуть помогти, коли члени делеґата не виберуть.

При виборах делеґатів треба стосуватися не до старих статутів, вже справлених, але до тих, що тепер обовязують, то є тих, що були справлені на послідній 16-тій конвенції, що відбулася в Рочестер, Н. Й., в квітни 1925 р.

Щодо числа делеґатів і голосів, до яких управнений є відділ, треба стосуватися до §§: 14, 15, 16 і 179 на сторонах 20 і 21 статутів У. Н. Союза.

Ті відділи, що зорґанізовані по послідній конвенції, не мають права посилати делеґата, коли не мають 25 або більше членів.

Відділи, що мали право посилати делеґата до минувшої конвенції, хоч не мали 25 членів, то само право дальше мають.

Годі вимагати, щоби вибори були одноголосні, і тому, що більшість рішає, то меншість мусить згори на се приготовитися і з вибором погодитися. Та хочби кому вислід виборів не був по нутрі, повинноси над собою запанувати і не давати місця злим наслідкам і шкоді для орґанізації.

Повновластий не треба придержувати і сваритися, чи їх посилати або ні, але сейчас по виборах до гол. канцелярії треба посилати, щоби в як найкоротшім часі можна проголосити в орґані лісту всіх делеґатів. Непевність, чи делеґат зможе на конвенцію приїхати, не може становити причини опізнення. Ніхто не може знати, хто до конвенції дожие і на ній буде. Однак певним є, що конвенція відбудеться, а надіслані повновласти пізніше як 13-го березня будуть відкинені.

М. Коцюбинський.

ПО-ЛЮДСЬКОМУ

Оповідання.

1)

Весняний вітер стиха віяв над виноградниками й охолоджував загрітих працею робітників. Вохка земля мліла в гарячому золоті сонячного проміння, вільна від тіней і холодків. Голі дерева немов курились сизозеленим димом; щось, наче мрія про роскішну літню одіж, обгортало їх сповнені соком віти. Скрізь було так багато світла й радости, так виразно відчувався трепетний віддих поновленої землі, повітря було таке пяне й повне щебетання, що мимохіть бажалось руху, крику, реготу...

Тож на роботі було весело. Ці кілька десятків робітників, що прийшли здалека на чужину заробляти щоденний хліб, немов забули на всі свої турботи під впливом весняної днини і таксамо щиро нищили чужу працю, як дбали за власну. Навряд хто з них думав, гупаючи важкою трамбовкою по зрубаному й засипаному землею винограднику, про хазяїна знищеного саду. Що їм той Молдуван і та філоксера. То не їх діло, вони заробляють.

Над виноградником стояв гомін. Здебільшого земляки, вони завше мали теми до розмов. Вони згадували своє село, своїх людей, наче тільки вчора з ними бачились — і часто якийсь рух, або одно слово, незрозуміле чужому, викликало цілий рій згадок і невпинний регіт.

Сонце припікало. То той, то другий, гупнувши трамбовкою, підносив білий рукав до засмаленого обличчя й обтирав упріле чоло, розпротовуючи зігнуту спину. Цей хвилевий антракт у роботі був таким природним, таким конечним, що я мимохіть звернув увагу на робітника, який ні разу не покористувався ним.

Цей робітник давно вже цікавив мене. Він одрізнявся од других своєю незвичайною працьовитістю, якоюсь завзятістю в роботі; він запекло викидав з себе силу, як щось непотрібне й вороже. Його просто одривали від роботи на обід або спочинок, він завше останнім і з видимою неохотою кидав її. Мовчазний і похмурий, з білим нервовим обличчям, він рідко коли підводив очі, — чорні, з лиховісним вогником. Я звик його бачити у всяку погоду в куцій чугаїнці, в рудій шапці на збитому волоссі, з короткою люлькою в зубах, з якої він раз-у-раз пахкав, випускаючи струмок синього диму. Я знав, що його звуть Карпом, що він хороший робітник — і більш нічого. Розмовитися з ним мені не вдавалося.

Я підійшов до Максима. Цей був цілком протилежна натура. Високий і білявий, вимуштруваний у військовій службі, од якої лишилась у нього лиш зручність в рухах та брава постать, — він був увесь порив і отвертість.

— Ви добре знаєте Карпа? — поспитав я.

— А тож... Ми з ним з одного села, з одного кутка, сусіди навіть... Тільки ліса й ділить наші дворища.

— Чи він зроду такий працьовитий та мовчазний?

Максим усміхнувся:

— Та він трудяга парубок був... звісно, не такий, як тепер, коли його напало...

— Як напало? Що напало? — зацікавився я. — Розкажіть, Максиме.

Максим спалахнув. Румянець залляв його обличчя, і білі вуси стали немов молошними.

— Багато розказувати, — запнувся він і зараз же почав:

— Він, бачите, письменний, грамоту знає, книжку читає. Ще парубком усе було до вчителя ходить. А вчитель наш розумний пан був, не гордий, та щось прошпетився й загнали його кудись... далеко од нас... Так ото було чи в неділю, чи в свято — Карпо вже й сидить в учителя на бесіді. Парубки на вечерниці збираються, кличуть його до дівчат — не хоче.

— Що я, — каже, — почую там розумного, чого навчуся?... Дурниці й більш нічого...

— Чи не в ченці, часом, гадаєщ постригатися? — жартують було.

— У ченці я не піду, а худобиною нетямущою вік звікувать не бажаю...

Хлопці й налають його, що він наче худобиною їх нарікає, а він нічого, знов до учителя в гості...

Ми з Карпом товаришували, — звісно, зросли у-купі, разом і горобців дерли, і товар пасли, разом і парубочили... Оце в неділю збіраюсь було на музики, підійду до ліси й гукаю Карпа, щоб охітніше було поміж челяддю. А він висунеться з хати та й тягне мене у садок.

— Ходім, каже, до мене, я тобі краще щось розкажу.

Не хочеться часом, та так же просить, так просить, почне оповідати, — про що вже він мені не розкаже. І як люде по чужих землях живуть, і де які звірі водяться, і що в середині у людини робиться, яке серце, з чого кров, та як вона по жилах біжить. Говорить, а очі в нього так і блищать, мов жарини... А часом, зібється, запутається.

— Ні, каже, не так, піду спитати в учителя.

Не довго й ходив, — поїхав учитель...

Засмутився Карпо, не їсть, не пе, як ніч ходить... Глузують наші, на сміх його беруть...

— Що ти — батька рідного поховав, чи тобі коняка здохла, що мов неприкаянний тиняєшся, од вітру валишся?

— Батька!... що мені рідний батько? — пустив на світ темного, як табака в розі, та й звікуй отак... а цей мені очі одкрив... світ мені тепер не той став, одмінився наче. Тільки не встиг ще про все дізнатися.

— А ти-б до нової вчительки... вона-б тебе довчила, — рають хлопці та моргають один на одного, бо добре знають, що нова учителька така, що й кочергою вижене з школи, коли до неї за чим удасися.

Почав Карпо з нудьги до мене вчащати. Нема вже йому вчителя — то він мене на розвагу та й виливає журбу свою.

— Дивлюсь я, каже, на наше життя й аж страх мене огортає. Цілий вік у ярмі, мов худобина яка; кожен норовить тебе запрягти, та ще й поганне... — А що з того маєш? Ні спочинку, ні страви людської, куліш та борщ нісчимний... В хатах тісно, поросята та телята у-купі з дітьми зимують, грязь, дихати нічим, нездорово. А ми-ж люде, а не свині у хліву...

Смішно мені з Карпа.

— Хіба-ж ти досі не бачив цього, адже ти зріс отут, разом з нами усіма...

— Бачив я, та мов не бачив, а тепер мені розвиднілось, полуда з очей спала...

Та й почне розказувать, як живуть люде по чужих землях, — не знаю, чи правда тому, що в книжках пишуть...

— А ми що? живемо, як кроти, риючись у землі, і байдуже нам, що світить сонце.

Отак нудився парубок з рік, а далі втихомирився трохи, оженився. Ну, як очоловічився вже, тоді, звісно, не до книжок і не до думок. Достатки невеликі, цілий день у роботі. Дитина знайшлася... Став він, як і люде, забув за своє. Тільки часом, коли щось дуже дошкулить йому, — от як випас людський присудили панові, або як урядник голову побив мому братові, — він було лається в громаді:

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО ЗНАЧИТЬ ДОБРИЙ УРЯД.

Дуже мені подобалося ювилейне число „Свободи", та не лише, що подобалося, але я з нього богато навчився. Сказано: „ Пізнайте минувшість, зрозумієте сучасність!"

Порівнавши перший фінансовий звіт Укр. Нар. Союза з готівкою $605.60 з 1928 роком в сумі $2,016,868.12, я наглядно побачив, як то з малого доходиться до великого. З маленької жолуди за 35 літ виріс розложистий дуб, якого ніякі бурі не годні зломити. Читаючи про о. Грушку, я побачив, що може зробити людина великої ініціятиви, енергії й невсепучої праці. Один чоловік започаткував діло, яке нині дивує цілу еміграцію й старий край. А перечитуючи спомини п. С. Ядловського з 11 конвенції Союза, я пізнав, що то значить добрий і свідомий уряд.

На конвенції перемогло красномовство, езуїтські трики й делегати заломилися. Союз, народна інституція, мав перейти під керму епископської кліки. Делегати рішили, нема ради! „Панове, не куріть! Нащ хлоп не визнається на законах, нема чого боятися. Як ухвалила конвенція, так має бути!" Вони підняли загальний протест проти цеї ухвали, а головний уряд пішов за голосом членства і на своїй тайній нараді всі урядники в один голос заявили: „Зміна не сміє бути переведена!" А чому так сталося? Бо в уряді засідали люди ідеї й любови до свого народа, не варшавське сміття, не підніжки Москви, не рутенська гнилизна, а українські патріоти. І якщо „Союз" полишився народною організацією, то треба завдячити це тодішному урядови і тим членам Союзовцям, що ратували народну інституцію від неминучої загибелі. Імена тих людей повинні бути вирізані на камінних скрижалах золотими буквами на вічну память.

Це стара історія, що розвій організації у великій мірі залежить від урядників. І добрими урядниками дорожить кожда інституція.

Об тім знають вороги Союза, і коли їм розходиться о се, щоб Союз знищити, то вони усіми силами будуть старатися переворсувати до уряду своїх. На сьогорічну конвенцію вони покладають усю свою надію. Тому кілька місяців відбулася в Филаделфії довірочна нарада ворогів нашої організації і там одноголосно рішено:

1. Старaймося усіма способами, щоби нас вибрано на делегатів Союза на надходячу Конвенцію.

2. Якщо котрий з „наших" не годен переперти свого вибору, то повинен переворсувати на делегата такого, котрий піде з нами.

3. Колиб — чого треба надіятися — наша партія була в меншости, належить за всяку ціну вбити клин поміж делегатів і розбити їх на гуртки, а тоді вибір наших урядників є запевнений.

Отже історія повторяється. Повторяється рік 1910. Повторяється Конвенція в Клівленді, з тою хіба ріжницею, що там виратували Союз головні урядники, а тут мають ратувати Союз делегати. Бери, Петре, на розум!

Іван Співак.

БУДУЧНІСТЬ УКРАЇНЦІВ З АМЕРИЦІ.

(Часть II.)

Моя перша стаття про будучність Українців в Америці була надрукована в сьому часопису 29-го грудня 1928 р. Там я просив охочих до дискусії, щоби висловили свої погляди на порушену мною тему. Дотепер поміщено в „Свободі" про це лише чотири голоси, а я особисто дістав в сій справі 32 листи. Значить, знайшлося 36 осіб зпоміж міліона Українців, що таки зацікавилися будучністю Українців в Америці.

Пишучи першу частину, я поділив Українців на дві головні ґрупи, а сі ґрупи заступають три головні думки щодо цього, що станеться з Українцями тут за морем. На нещастя, перша думка (що Українці є засуджені на повну асиміляцію) є більше розповсюджена. Особисто я заступаю погляд третої думки (що частина Українців засимілюється вповні або в части, а решта таки останеться дійсними, національно-свідомими Українцями), та годжусь із другою ґрупою (що ми, Українці, мусимо ставити опір винародовленню дорогою освіти на українській мові, та будованням і піддержуванням своїх національно-культурних, просвітно-співацьких товариств; закладанням виховних інститутів і будованням шкіл для нашої молоді).

Але в листах, які я одержав, є такі питання: Порадьте, що маємо робити на фармах і по селах, де нема кому занятись просвітою і проводом. Положення виглядає траґічним, а тимчасом зі свого досвіду (як учитель в Канаді) знаю, що небезпека асиміляції там, де Українці поселились густо, є дуже мала. Велика небезпека є лише там, де мале число українських родин помішалося з иншими народностями, і в місточках, де нема рідної школи. І в першім і в другім випадку діти сходяться з дітьми, що говорять лише по анґлійськи, в школі і на улиці чують лише мову анґлійську — а як в дома ще й родичі говорять до дітей ломаною анґлійщиною, **тоді вже саме перше покоління є для нас пропащим.**

Тим, що хотять поради, мушу пригадати анґлійську пословицю, котра каже: що найлекша річ на світі, це давати другим поради! Значить, радити є легко, але виповняти ті поради тяжко. Та нічого не поможе — в життю легко нішо не приходить! Саме життя є нічим иншим, а тільки одним довгим ланцюхом борень. Є і тут вихід, але він спочиває в руках самих родичів. Цілий плян виходу я поділив на чотири розділи. Як сповните се — можете спокійно умирати з глибокою вірою, що ваші діти зістануть Українцями.

1. Домашне виховання.

1. До дітей все і всюди говорити по українськи.

2. Учити дітей своїх пісень і брати їх на концерти.

3. Затримати в дома святочні обряди.

4. Научити дітей читати і писати по українськи.

5. Читати дітям цікаві оповідання (діточі журнали, Лис Микита, За сестрою і т. п.).

6 Навчити дітей короткого начерку української історії.

7. Вщепити любов до всього, що красне і своє.

8. Дати моральне виховання.

2. Рідна Школа.

1. Продовжати початі предмети в дома, і взяти нові потрібні предмети. (Тут вже рішає учитель).

2. Всі предмети викладається лише по українськи.

3. В клясових школах береться:

а) Читання описів природи і подорожей;

б) гарні оповідання;

в) заставляти дітей до коротких переповідань;

г) коротенькі промови;

ґ) деклямації;

д) концерти, спів і діточа драма.

4. Основувати діточу бібліотечку українських книжок.

5. Дати добрі початки української граматики і правопису.

6. Навчити дітей, як писати листи і короткі статті.

7. Завести коника (звичку):

а) збірку марок і стемплів з цілого світа;

б) збірку старих грошей;

в) збірку книжок і образків;

г) збірку ботанічну або мотилів.

8. Пильним дітям дається для заохоти нагороди.

3. Анґлійська школа.

В сім періоді дитина вже ходить до гай-скул і стається студентом.

1. Збагнути здібности студента і давати принуку та заохоту до розвиття природного нахилу.

2. Студент має опанувати анґлійську мову.

3. Піддавати йому (чи їй) добру анґлійську літературу.

4. Брати участь у якімсь спорті.

4. Обовязки родичів, школи, або виховничої інституції.

1. Плекати характерність і патріотизм понад все.

2. Учити студента самостійности (у фінансах і думках).

3. Студент має брати участь в українськім життю і читати українську пресу.

4. Заложити для студентів товариство молоді. (Тут малиб даватися відчити і дебати).

5. Уважати на відповідне поведення молоді.

6. Не втягати молоді в політичні чи релігійні спори.

7. Заставляти студентів секретарювати на всяких народних зборах.

А найважнійше зі всего, що я досі сказав:

5. Студент мусить укінчити якийсь фах чи професію і стати ні від кого незалежним.

Зауважте, що третий розділ є присвячений анґлійській мові, — але це конечно потрібне, бо жиємо в краю, де анґлійська мова є необхідною. Се зовсім не шкодить нашій справі, а навпаки — дуже помагає, бо робить нас незалежними.

Отсе булиби мої скромні і далеко невичерпані точки поради для тих, котрі хотять, щоби їх діти були свідомими Українцями. Прийміть або відкиньте сі точки — як собі любите — або напишіть від себе, коли що иншого у вас на думці.

Д-р Г. Ґ. Скеґар,
1658 Chicago Ave., Chicago, Ill.

REGARDING ENGLISH SECTION IN SVOBODA.

As I am reading M. B.'s suggestion regarding an English section in Svoboda, I think it a very important matter that should be taken up at the National Convention which is approaching. In my opinion Svoboda should be the leading Ukrainian paper in America and for all the Ukrainian people instead of merely for those who came from Europe. I came from Europe myself but my wife is American and for that reason I never have a chance to read Svoboda as she can not read it and on account of that it goes to the furnace to start the fire.

When it will contain an English section I think that you can boost the circulation and it will be a more popular and interesting paper for both grown-up and young people in America.

Member of U. N. A.,
Cleveland, O.

НА ТОРЗІ.

„Алеж бо сей кінь кривий,
Не зможе ходити".
„Він до війська не піде
Зицирку робити".

„А крім сего він сліпий" —
Став купець казати.
„Таж він прецінь не буде
Ґазети читати".

„Ба, та він, як я вже бачу,
Язика не має".
„Він промовцем не буде",
Жид відповідає...

М. Кумка.

— То само з себе розуміється, що треба носити одяг відповідний до барви волосся! — каже жінка взята за слово.

На це зітхаючи відповідає її чоловік:

— Ну, добре. Алеж якої барви одяг я маю носити, коли я взагалі не маю вже волосся!?

— Що, ви знову домагаєтеся підвишки? Як я був у ваших літах, заробляв четверту часть того що ви, а жив собі дуже добре.

— Але тоді не знали ще безнастанних контроль каси.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НОРТҐЕМПТОН, ПА.

„Наймит".

Під таким наголовком відограв Аматорський Драматичний Гурток в Нортґемптоні дня 3. лютого драму Дмитра Тягнигоре.

Публика заповнила галю по береги. Перша дія представляла сцену з гуртом хлопців і дівчат. Заграла музика і почався танець. Парубки Роман (добр. Олександер Потіха) і Тарас (добр. Грабовський) залицялись до Софії, доньки убогої вдови (панна Анна Задубера) і через те розійшлись ворогами. Роман здобуває собі серце Софії і мама її (п-ні Черкас) радо годиться на шлюб.

В другій дії Роман і Софія виступають вже як муж і жена, а в колисочці спочиває їх донечка Галочка. Вибухає світова війна і Романа поклинують до війська. Перед видцями проходить пращання Романа з жінкою, мамою і дитиною. Софія дає Романови образок на дорогу і, заливаючись слізьми, падає біля колиски дитини.

Між другою і третьою діями минає 6 літ. Софія одержала повідомлення, що Роман забитий на війні і журиться, що тяжко їй жити самій. Мама радить вийти заміж за Тараса і Софія по надумі згоджується. Приходять свати (добр. Жеребецький і Шевчук), а за ними Тарас і доводять се діло до кінця.

Між третою і четвертою діями проходить рік. Софія вже замужна за Тарасом. Вони обоє з Галочкою (Катерина Панчишин) пішли до церкви, удома лише наймичка Наталка (панна Катерина Чепеляк). Відчиняються двері і входить Роман. Він ледво ступає, згорблений, посивів, через лице великий червонавий шрам від рани, в обірваній одежі, з клунком за плечима. Поява Романа приковує до себе увагу усіх видців; запанувала тиша на галі. Роман довідується від Наталки, що Софія вийшла заміж за Тараса і постановляє не признатися, хто він, а просити, щоби приняли його за наймита. В той час входить Галочка, котру Роман тремтячими руками пригортає до свого серця і говорить, що приносить їй благословенство від батька.

За хвилю входить Софія, обоє скамяніли, не пізнає Софія в старцеві змордованім свого гарного молодого першого мужа, котрого випроважала на війну, але всеж затремтіла і запитала: „Хто ви і звідки?" Роман назвав себе Василем Чужим і Софія заспокоїлась. Увійшов Тарас, розмовились, сіли до обіду і приняли Василя за наймита. І так став Роман наймитом у своєї жінки і її чоловіка, щоб бути біля коханої дитини і умерти в рідній хаті, та не розбити їхнього щастя.

Пята дія представляє Романа тяжко хорого, що тулить до себе Галочку. За пару хвиль Тарас вводить його з двору в хату умираючим, Софія розщіплює йому сорочку, щоб розтерти біля серця і по образкові пізнає, що то Роман і з плачем припадає до нього. Роман відкриває згасаючі очі і пращає Софію, Тараса і маму. В той мент входить Галочка і питає: „Що з Василем?" „Донцю, се не Василь, се Роман, твій батько помирає!" — мовить плачучи Софія і Галочка з криком: „Татку, любий мій татку" склоняється на його груди.

Се короткий нарис тої зворушуючої драми, котра не одну слєзу вйтиснула з очей видців.

Усі аматори відограли свої ролі дуже гарно і самі були зворушені грою, за що одержали признання і подяку від присутного на представленню автора Дмитра Тягнигоре.

Слід ще зазначити, що в першій дії добр. Кудрик в ролі підстаркуватого парубка Степана бавив публику своїми жартами і оповіданнями, які віддав дуже добре.

Нортґемптонським аматорам належиться щира подяка за таке гарне і гарно відогране представлення.

Гість.

СТЕПЛЕТОН, Н. Й.

Діточа Школа.

Наша місцевість це маленька українська громада, однак вона поступає слідами великих громад. Від довшого часу про нас ніхто не чув і може хто думав, що в нас не робиться народня робота. Дня 17 лютого тут відбулося в Українськім Народнім Домі діточе театральне представлення, відогране дітьми місцевої української школи. Вони відограли гарну штуку „Малі вязні".

Ще не богато минуло часу, як у нас існує діточа школа під проводом учителя п. Палажія, але діти в науці вже богато осягнули. Вони вже вивчилися читати та писати по українськи. Ранійше наші діти не то, що не вміли читати та писати по українськи, але навіть не вміли говорити своєю рідною мовою, та не знали, чиї вони діти і з якої нації походять. Але тепер малі школярі пописалися вже другим гарним представленням.

Велике враження на присутних робила гра маленьких аматорів. Не одному татови та матері сльози покотились з радости. Місцеві й позамісцеві Українці виходили задоволеними з представлення та висловлювали щиру подяку учителеви Палажійови й хвалили дітісок за їх культурно-національну працю.

Розумні ті родичі, що посилають своїх дітей до школи та щиро, як матеріяльно так і морально, її підтримують, бо вони зрозуміли, що школа то є великий скарб для їх дітей! На жаль, у нас є ще такі, люди, котрі не розуміють вартости своєї рідної школи. Не один з них каже, що українська школа не надається тут дитині в Америці. Та це помилка. Радіймо, що наша дітвора взірцево вчиться в анґлійських школах, але й свого не забуваймо, памятаючи на слова нашого батька Тараса, який говорив: „Учітеся, брати мої, думайте, читайте і чужого научайтесь, й свого не цурайтеся! Бо хто матір забуває, того Бог карає, чужі люди цураються, в хату не пускають".

Степлетонські Громадяне! Святим нашим національним обовязком є не допустити до того, щоби діти наші на чужині не знали рідної мови та історії рідного краю. Тому треба нам, браття і сестри, батьки й матері, доложити своїх старань та за всяку ціну постаратися, щоби наші діти могли бодай два рази в тиждень приходити до своєї української школи.

Громадянин.

ОСТАННІЙ СВІДОК МАЄРЛІНСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ.

Протягом 1928 р. померло двох свідків леґендарної „трагедії в Маєрлінгу" на Угорщині, бувший майстер церемонії двірських львів Франц Водічка, у Відні — президент поліції Д. Ґоруп, що, як молодий поліцийний комісар, у свій час був першим з представників влади на місці катастрофи і перевів початкове слідство в тій справі. Таким чином останнім з живучих до тепер свідків маєрлінської трагедії був уважаний бувший камердинер архикняззя Рудольфа Йоган Льошек, який доживає свого віку поблизу Вінер-Найштад як землевласник.

Не дивлючися на спокусливі оферти, просьби й пропозиції — сказати щонебудь про маєрлінську трагедію, Льошек мовчить мов заворожений. Одначе Льошек не є останнім з клясичних свідків того, що, як грім з ясного неба потрясло основами Габсбурської династії.

Поблизу Маєрлінгу живе донині в лічничій місцевості Баден чоловік, що був не тільки свідком трагедії в пропамятну ніч, але в противенстві до решти прислуги, яких тоді відкликано до віденського бурґу, оставав на місці катастрофи дуже довго й бачив власними очима все те, що діялося в Маєрлінгу після смерти архикняззя Рудольфа.

Є це державний радник і старший управитель почт Юлій Шульдес, що майже до самої війни був шефом надвірної почти й телеграфу у віденському бурґу. В час своєї молодости був він впорядчиком телеграфічного контакту всіх місцевостей, у яких в даний момент перебував хтось з цісарської рідні. На двацять чотири години перед виїздом архикняззя Рудольфа до Маєрлінгу одержав Шульдес доручення приготувати телеграфічну стацію в цій ловецькій палаті.

Про останній відізд Рудольфа до Маєрлінгу не знав ніхто в віденському бурґу. І тому поміж бурґом і Маєрлінгом не було телеграфічного контакту. Колиж сталося з архикнязем нещастя, Шульдесові доручено наладнати контакт за всяку ціну; небаром поміж бурґом і Маєрлінгом заторохкотіли телеграфічні тастри від навалу стрівожених, очевидно шифрованих, депеш. Про що говорилося в тих депешах — осталося покищо тайною. Шульдес, який їх пересилав, не зрадив ні слова з їхнього змісту.

Всеж таки в противенстві до камердинера престолонаслідника Льошека, який сказав: „усе те, що про смерть мого пана надруковано, є брехнею", Шульдес бачив себе примушеним признати, що представлення ходу подій звязаних з Маєрлінгом, опублікованого в недавніх споминах одного з членів цісарського двора, згоджується з правдою. Архикнязь Рудольф поповнив самогубство й про ніякий стріл крізь вікно, про бійку при вині і т. п. нема мови.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

за грудень 1928 року.

ВІДДІЛ 362.

Тов. Просвіта в Брістол, Па.

Жертви з каси відділу, від членів, від нечленів і з пушки проголошено.

Дісплано від членів $15.00
Від нечленів 8.00

Разом $23.00

Члени:

Закутинський Петро	$5.00
Касперський Олекса	1.00
Кундира Василь	1.00
Сидирський Іван	1.00
Атин Василь	1.00
Лешак Михайло	1.00
Стасевич Семен	1.00
Розат Юрко	1.00
Васюрна Микола	1.00
Козаровський Мартин	1.00
Косаковський Антін	50
Курко Семен	50

Нечлени:

Карп Павло	1.00
Водарський Станислав	1.00
Мілер Петро	1.00
Білецький Григорій	1.00
Розат Іван	1.00
Фірц Андрій	50
Павлівець Юлія	50
Лівін Тоні	50
Муха Марія	50
Корчинська Марія	50
Свірський Нирок	25
Череватий Петро	25

(Збіркою занялися члени 362 від. Іван Сидирський і Петро Закутинський).

ВІДДІЛ 375.

Тов. ім. Дмитра Вітовського в Филаделфії, Па.

Жертви з каси відділу, від членів і з балю проголошено.

Дісллано від членів $10.00

Разом $10.00

Сельський Іван	$4.00
Параняк Теклія	2.00
Гриник Гриць	1.00
Дорожовський Гриць	1.00
Лезняк Яків	1.00
Смужинський Стах	1.00

ВІДДІЛ 385.

Тов. Запорожська Січ у Мінеаполіс, Мінн.

Жертви від членів, від нечленів і з представлення проголошено.

Дісллано з каси відділу $10.00

Разом $10.00

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Тов. ім. Івана Франка, від. 97 У. Н. С., в Пасейку, Н. Дж., і тов. Українська Січ, від. 182 У. Н. С., в Клифтон, Н. Дж., устроїли спільними силами театральну виставу „Сироти", з якої рахунок представляється так: за тікети прийшло $39.20, збірка на салі $6.63 — разом $45.83. За тікети і розкидки заплачено $6.68 — остало чистого приходу $39.15

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

по конець грудня 1928 р.

Члени У. Н. Союза зложили жертв у грудні 1928 р.	$1,118.00
Відділи У. Н. Союза жертвували зі своїх кас	75.75
Дрібні жертви, зібрані до пушок заход. членів У.Н.С.	80.53
Дохід з підприємств, уладжених поодинокими відділами У. Н. Союза	333.20
Жертви від не членів, прислані відділами У. Н. Союза	23.61
З представлення, уладженого від. 97 і 182 У. Н. С.	39.15
У грудні 1928 р. вплинуло жертв на суму	$1,670.24
По конець листопада 1928 р. проголошено жертв на суму	41,700.19

По конець грудня 1928 р. вплинуло жертв на суму $43,370.43

Комітет Сиротинця-Захисту У. Н. Союза.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗВІТ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

за січень 1929 року.

Число відділу	Члени	Відділи з каси	З пушок	З підприємств	Не члени	Разом
30	$ 34.00	$	$	$	$	$ 34.00
53		5.00				5.00
64				50.00		50.00
91	6.00					6.00
100	8.00			40.00		48.00
117	29.00					29.00
124				21.00		21.00
137	3.00			9.00		12.00
207	11.00				11.00	22.00
214	14.00					14.00
234	23.25		14.25			37.50
241			4.00			4.00
280	18.00				20.25	38.25
334	8.50					8.50
337	7.00	5.00				12.00
355				8.50		8.50
377	3.00					3.00
400		17.00		3.00		20.00
	$ 164.75	$ 27.00	$ 18.25	$ 131.50	$ 31.25	$ 372.75

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

БРІДЖПОРТ, КОНН.

Збірка на Інвалідів.

Підчас забави з приводу річниці подруження громадян Пелагії та Якова Велишок не забуто і про наших героїв інвалідів Української Армії. Присутній на забаві відомий наш громадянин Леонтій Бих в палкій промові закликав всіх присутніх до складення жертв для інвалідів. При кінці свого слова він закликав до переведення збірки Миколу Никчука і Михайла Мандрону.

Вони зібрали 13 долярів, які пожертвували: Л. Бих 2 доляри, а по 1 долярови: Анастазія Бих, М. Никорчук, Я. Велишок, В. Велишок, Я. Кузів, І. Гошовський, С. Шміґельський, М. Мандрона, П. Брішкевич, Я. Горбуль; по 50 цнт.: М. Шпікула і Броня Рефковська (Полька).

Тут я хочу надмінити, що й серед нас знайшовся такий „Українець", що, не хотячи дати пожертви українським героям інвалідам, відмовився жертвувати тому, що гроші будуть післані через Обєднання. Взагалі це людина, що на ріжних мітінгах та політичних збіговиськах перший до розмов, а коли треба дати яку допомогу Рідному Краєви, то він завше знайде причини, щоби відмовитися зложити жертву. Чи не сором йому, що навіть Полька зжалилася над сумною долею українських інвалідів і не відмовила дати своєї пожертви, а він, що пнеться на українського патріота, замісць пожертви дав копняка нещасним жертвам, що боролися за визволення рідного народу.

Гроші переслано до Львова через Обєднання.

М. Никорчук.

—o—

ТОЛІДО, ОГАЙО.

Збірка на народні цілі.

Захвдом членів Братства св. Миколая, відділ 167 УНС., було рішено перевести збірку в нашім місті серед Українців для допомоги Рідному Краєви. Ми рішили щиро помогти нашим рідним братам в їх тяжкій боротьбі проти наших ворогів в Рідним Краю, щоб наші дорогі брати знали, що і в Толідо живуть українські патріоти, в яких серце бється любовою до Рідного Народу. Нас тут не багато, але ми стараємося завше виконати свої народні обовязки, живучи духом національним.

Щоби перевести збірку, нам забрало три тижні часу, бо тут Українці порозкидані по всьому великому місті. Мусимо сказати, що ніхто з Українців не відмовився дати жертви й всі охочо складали їх. Не дали лише ті, кого ми не застали дома. Подяка належиться колекторам, що поклали досить труду і коштів, щоб перевести збірку. Всього зібрано $50.25.

Жертвували слідуючі щирі українські патріоти: по $3: А. Петришин, М. Корнова, М. Плеш; по $2: І. Теплий, М. Чорний, Д. Бобак, Д. Івасюк, Г. Миськів, А. Кулик; по $1: Н. Петришин, Д. Медецький, П. Зенкевич, М. Космина, Ю. Андрець, П. Юркевич, М. Блясецький, Ю. Ліщук, І. Барак, О. Крупяник, С. Гавриляк, Н. Білан, І. Кульматицький, В. Крохмальний, Т. Танасійчук, М. Крохмальний, С. Баранович, В. Зарічний, Д. Туркич, А. Крохмальний, Ю. Грабінський, В. Козуб, Н. Скотинський, В. Кочинаш, Б. Унисько, Т. Василинюк; по 50 цнт.: І. Лонак, Ф. Жуковець, Н. Білецький, А. Корецький, А. Унисько, П. Метрика і К. Перій 25 цнт.

Збірка поділена так: $20 на „Рідну Школу", $15.25 на інвалідів, $15 на революційний фонд.

Олександер Петришин.

Жінка (до чоловіка на вулиці): Глянь, який гарний капелюх, а який дешевий, таж це майже даром! Мусиш мені купити його!

Чоловік хоче йти далі, але жінка здержує його.

— Куплю тобі на другий місяць, — хоче викрутитися чоловік.

Жінка: Ти говорив таксамо тамтого місяця тай передтамтого!

Чоловік: І на другий місяць скажу таксамо, і пізніше знову таксамо. Я консеквентний, я людина, що вміє додержати слова, а ні, як інші: нині скаже так, а завтра сяк.

Прикмети. — Котру з тих двох книжок радите мені купити?

— Кожда має свої добрі прикмети! Отся глибока змістом, написана гарним стилем, а тамта дешевша.

—o—

Шеф (до робітника): Гусійчук! Я довідався, що ви, не зважаючи на мою заборону, курите й далі підчас роботи.

Робітник: Пане директор, це звичайне очорнення! Я кождий раз, як курю, перериваю роботу.

СІЛЬ ЗЕМЛІ.

Останніми часами можна богато почути, що цивілізація зможе нам штучно заступити дари природи, що вчені придумають якісь пастильки, які вистарчать за всяку поживу, що придумають замісць сонця штучне світло й тепло і т. д. Та колиб так приміром природа не давала нам от хоч би соли; люди, звірята й ростини мусіли би вигинути. Ніхто не може обійтися без соли.

—o—

Сіль — чи е що дешевше на тій землі? А таки потребуємо її ще конечніше ніж насушного хліба. Містика й забобони вяжуться з тими білими кристаликами, часто вважають їх святими. Цікаве це, бож соли е всюди богато: під землею, в морі.

Російський письменник **Іван Тургенев** у своїй „Поезії в прозі" оповідає про пригоду, яка мабуть найкраще пояснює нам значіння соли для людей.

Старенькій вдові помер синодинак. Він був перший робітник у селі. Дідичка відвідала вдовицю в день похорону. Застала її в хаті. Вдова стояла посеред хати перед столом, набирала вареної капусти з закуреного горшка та їла ложку за ложкою. Дідичка здумілася на ці „прості почування" бабусі, що може їсти в таку хвилю.

— То ти зовсім не любила твого сина — сказала вона — ти навіть не втратила апетиту? Як можеш їсти цю капусту?

— Мій Івась помер — відповіла тихо селянка і сльози покотилися їй по лиці — за життя відрубали мені голову. Та ще тому не можу лишити капусти, щоби зіпсувалася. Вонаж солена!

Дідичка здвигнула лише плечима тай вийшла. Вона мала сіль дешево.

І ми можемо лише з трудом уявити собі коштовність і необхідність соли.

Чому є звичай посилати сімї у нову хату хліб і сіль? Чому кажуть, що коли сіль розсиплеться на столі, то буде сварка, клопіт? Кождий, хто добре приглянувся образові **Леонарда да Вінчі** „Тайна Вечера", знає, що там Юда намальований біля перевернeної сільнички. А вкінці **Христові** слова: „Я є сіль землі" вказують на велике значіння соли.

Та не лише люди, але й звірята конче потребують соли. Хижі звірі та інші мясоїдні не потребують старатися про сіль, бо вони їдять мясо, так сказати, вже посолене. Свіже мясо і кров має в собі якусь скількість соли, що вистарчає для того, хто його їсть. Одначе звірята, що живляться ростинами, шукають соли, так як свіжої води. Дикі звірята блукають по лісах і злизують жадібно солоні листки, а кождий господар знає, що свою худобу мусить кормити також „худобячою солею".

Але чому журитися солею? Таж знаємо, що соли є подостатком у морі. Це правда — але колиб люди вживали лише соли з випаровуваної морської води, то сіль була би дуже дорога, так що богатьом людям поводилося би, як тій вдовиці з оповідання Тургенева. Експльоатація соли з морської води оплачується лише там, де е дуже горячо, отже в тропікальних і середземно-морських околицях, передовсім на Сицилії. Там морську воду допроваджують у **„соляні огороди"**, дуже плиткі басейни. Вода скоро випаровує до сонця, а сіль остається на дні. В усіх інших частях світа добувають сіль інакше. Всетаки морська вода, „мати всього живучого", е останнім і властивим джерелом соли. Бо коли й добуваємо сіль у копальнях, зпід землі, то і ця сіль походить із того великого Океану, який тому міліони літ назад був пр. там, де теперішня середуще Европа, отже й Галичина. Пізніше помало вода Океану уступала й полишила за собою „соляне мочарище". Мочарище висихало чимраз більше, нова доля навіщала земську кулю, нові верстви каміння укладалися на цю поволоку соли — і нині мусимо копати й вертіти кількасот а навіть тисячу метрів, заки дістанемося до покладів соли.

Там, де доволі легко дістатися до соли в ціпкій формі (камінна сіль), добувають сіль на копальнянних спосіб, подібно як уголь і залізну руду. Ба, копальні соли найстарші з усіх копалень, які люди взагалі знали. Тому й нині ще народи мають ріжні казки на цю тему. Але ще й в іншій формі виходить давні морські соли на нинішню поверхню землі: як природні, лічниці соляні купелі. Підземні водні шляхи переплівають через прастару нагромаджену сіль глибоко під землею, розпускають сіль наново і знаходять собі дорогу вгору через верстви каміння. Там є не лише кухонна сіль, але й усі інші можливі соли, які часто допомогають до виздоровлення хорих, як приміром сірчані, ґлявберські й інші соли.

Якжеж із цього добути кухонну сіль? Во все, що витрискує із землі, вживають не лише до лічництва. Богато солянкових джерел уживають виключно лише для фабрикації кухонної соли. Прим. калуські саліни.

Соли вживають не лише для страв, але й для худоби, для штучних погноїв, у промислі (гарбарстві, у промислі споживчих артикулів, для хемічного промислу, прим. для фабрикації соди).

Перед війною добували річно 20 міліонів тон соли із землі та з морської води, нині вже 25 міліонів тон, бо населення збільшилося. Кругло одну третину з тої скількости добувають із морської води, а дві третини із землі в формі сипкої або каманої соли. До війни найбільше соли достарчала Німеччина, нині Німеччину перевищили Злучені Держави. В соляному промислі Америка тепер зуміла стати зовсім самостійною у відношенні до Европи. Це тому, що Росія й Україна завдяки большевицькій „господарці" вилучена із всесвітнього ринку.

Шеф, якого доброта ввійшла вже в приповідку в офісі тай поза офісом, картає урядовця, коли цей вже втрете спізняється до служби.

— Прошу не гніватися, пане директор, але моя жінка мала цієї ночі тяжкий порід, а знаєте...

— Це зовсім зміняє справу, — перебиває вже лагідно директор. — Де ви живете?

І вже витягає записник і записує собі адресу урядовця. Ще того самого вечора дістала урядникова жінка пять фляшок покріпляючого вина, тісточка й ін. Кілька днів опісля урядовець знову спізнився.

— Що це знову з вами?! — питається обурений директор.

— Нині вночі — оправдується урядовець моя жінка мала знову тяжкий порід.

— Що??! — скрикнув здивований директор — як це можливе? Таж вона щойно кілька днів тому мала порід?

— Це зовсім просте, — відповідає спокійно урядовець — бо моя жінка повитуха.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Raising the Family — Talk about your moving pictures! — Fisher

SHE'S ALWAYS KICKIN' CAUSE WE AIN'T GOT NICE PICTERS IN THE HOUSE, I RECKON SHE OUGHTA LIKE THIS!

WELL! WOT'S S'FUNNY ABOUT IT?